04/07/2026

Επίσκοπος Μελιτηνής Μάξιμος: Τα Δικά μας Μνήματα

/ Γνώμες

Τα Δικά μας Μνήματα

Μάξιμος Παφίλης, Επίσκοπος Μελιτηνής

Ομιλία στην ευαγγελική περικοπή Ματθ. 8,28 – 34, 9,1.

Υπάρχουν άνθρωποι που κατοικούν σε μνήματα δίχως να το ξέρουν. Δεν εννοώ τάφους από πέτρα, εννοώ εκείνες τις κρυφές περιοχές όπου κάποιος αποσύρεται όταν η ζωή τον έχει πληγώσει βαριά και παρατεταμένα, τα κλειστά δωμάτια της ψυχής με τις κατεβασμένες κουρτίνες, τη σιωπή που στην αρχή μοιάζει καταφύγιο και σιγά σιγά γίνεται φυλακή. Ο σύγχρονος διαβάτης γνωρίζει καλά αυτή τη γεωγραφία. Την περπατά κάθε βράδυ, όταν κλείνει την οθόνη και μένει μόνος με

τους θορύβους του εαυτού του.

Το ευαγγελικό επεισόδιο των Γεργεσηνών (Ματθ. 8, 28-34) διαδραματίζεται σε έναν τέτοιο τόπο, μόνο που εκεί η ερημία ήταν και εξωτερική. Χώρα εθνικών, χωρίς δεσμούς με τον Θεό του Ισραήλ, και οι αγέλες των χοίρων που έβοσκαν στα βουνά της ήταν, για τα μάτια ενός Ιουδαίου, η ορατή απόδειξη ότι εδώ οι θείες εντολές είχαν πάψει να μετρούν. Μέσα σ' αυτό το τοπίο ζούσαν οι δύο δαιμονισμένοι. Έξω από την πόλη, μακριά από την κοινωνία, αποκομμένοι σχεδόν και από τον ίδιο τους τον εαυτό. Οι περαστικοί απέφευγαν τον δρόμο εκείνο. Και ποιος θα τους κατηγορούσε;

Αυτό που συγκλονίζει περισσότερο στην εικόνα τους είναι η απώλεια του ονόματος. Όταν σε άλλη διατύπωση του ίδιου γεγονότος ο Χριστός ρωτά «Τί ὄνομά σοι;» (Μάρκ. 5, 9), η απάντηση που έρχεται, «Λεγεών», δηλώνει αριθμό, πλήθος, στρατό. Το άτομο έχει γίνει πολλοί, χάνοντας πλέον την ατομικότητά του. Κάτι από αυτή τη διάσπαση το αναγνωρίζουμε και στη δική μας εποχή: ο καθένας μας κουβαλά μέσα του ψιθύρους που δε διάλεξε, απαιτήσεις, φόβους, εικόνες του προσώπου του κατασκευασμένες από άλλους, και κάποια στιγμή αναρωτιέται ποια από όλες αυτές τις ηχώ είναι επιτέλους η δική του. Η ψυχολογία θα μιλούσε ίσως για κατακερματισμό της ταυτότητας, η θεολογία όμως αναφέρεται σε κάτι ουσιαστικότερο, στην δαιμονική κατάληψη. Το πονηρό εισβάλλει και εκτοπίζει, αγκιστρώνεται εκεί που έπρεπε να βρίσκεται μόνον ο Χριστός, και η εισβολή αυτή στον ψυχικό και σωματικό χώρο του θύματος δε συντελείται χωρίς κάποια σιωπηρή συγκατάθεση της ανθρώπινης θέλησης, μια πόρτα που αφέθηκε μισάνοιχτη, μια συναίνεση που δόθηκε πριν καν την καταλάβουμε.[1] Εδώ κρύβεται και η παρηγορητική πλευρά της υπόθεσης, όσο παράδοξο κι αν ακούγεται. Ό,τι χρειάστηκε την έγκρισή μας για να μπει, και δεν μπορεί να μείνει όταν η αποδοχή ανακληθεί.

Και οι χοίροι; Πάντοτε προκαλούσε απορία αυτή η λεπτομέρεια, ο πνιγμός ενός ολόκληρου κοπαδιού στα νερά της λίμνης. Ο ιερός Χρυσόστομος, ερμηνεύοντας το περιστατικό, υποστηρίζει ότι ο Θεός επέτρεψε στα δαιμόνια να εισέλθουν στα γουρούνια για να φανερωθεί, πάνω σε σώματα άλογα, η καταστροφική τους μανία, διότι αν δε λυπήθηκαν ούτε τα ζώα, με τα οποία δεν είχαν διαφορά, τι θα έκαναν στο πλάσμα του Θεού, με τον οποίο διεξάγουν πόλεμο ακήρυκτο και άσπονδο;[2]

Η συνέχεια της διήγησης έχει μια πίκρα που εύκολα προσπερνιέται. Ολόκληρη η πολιτεία βγήκε να συναντήσει τον Ιησού απλώς για να τον παρακαλέσει να φύγει. Δύο ντόπιοι κάτοικοι είχαν σωθεί, μια περιουσία είχε χαθεί, και η ζυγαριά της τοπικής κοινωνίας έγειρε προς την περιουσία. Πόσο σύγχρονη σκηνή. Πόσες φορές διώχνουμε κι εμείς ό,τι θα μπορούσε να μας λυτρώσει, επειδή η ανεξαρτησία

κοστίζει, επειδή αναστατώνει τα κοπάδια μας, τις συνήθειες, τα βολέματα, την τακτοποιημένη οικονομία μιας ζωής που έχει μάθει να συμβιώνει με τους δαίμονές της. Ο Χριστός δε διαμαρτύρεται. Μπαίνει στο πλοίο και αναχωρεί. Είναι από τα πιο σιωπηλά και τρομακτικά σημεία του Ευαγγελίου, ο Θεός που σέβεται την άρνησή μας…

Έμειναν όμως πίσω δύο ανακαινισμένες ψυχές. Αυτοί που χθες έσπαζαν τις αλυσίδες και έσχιζαν τις σάρκες τους, κάθονται τώρα ήρεμοι, ντυμένοι, με καθαρό λογισμό, κοντά σ’ Εκείνον που τους ανέστησε από τα νεκροταφεία των ζωντανών. Και η παράδοση θέλει τον πρώην δαιμονόπληκτο να γίνεται κήρυκας στη Δεκάπολη, ευαγγελιστής μέσα σε ειδωλολάτρες, πειστικότερος ίσως από πολλούς ευσεβείς εκ γενετής, γιατί εκείνος εξιστορούσε το δικό του σκοτάδι που φωτίστηκε.

Τι σημαίνουν όλα αυτά για μας, που δεν κατοικούμε, έτσι τουλάχιστον πιστεύουμε, σε ταφικά μνημεία; Σημαίνουν, πρώτα απ’ όλα, ότι ο Άδης εκτός από τόπος αποτελεί και κατάσταση, και η συνθήκη αυτή μπορεί να απλώνεται μέσα στην πιο κανονική καθημερινότητα. Στην κατάθλιψη που δεν ομολογείται. Στον θυμό που ρίζωσε τόσο ισχυρά ώστε να μοιάζει πια χαρακτήρας. Στην εξάρτηση, στην αυτοπεριφρόνηση, στη μοναξιά των πολυκατοικιών όπου οι ένοικοι ζουν τοίχο με τοίχο και άβυσσο με άβυσσο. Μάλλον ο Άδης που καταλύει ο Χριστός κρύβεται στη δική μας καρδιά, στα δικά μας έγκατα. Δεν ξέρω. Πρόκειται για την περιπέτεια της ζωής που μας θέλει συνεχώς αγωνιστές.

Εκεί κατεβαίνει πάντως ο Χριστός. Στον Άδη μας. Αυτή είναι όλη η ελπίδα του Ευαγγελίου, συμπυκνωμένη, ότι δεν υπάρχει σκότος αρκετά πυκνό ώστε να Τον αποθαρρύνει, ούτε βυθός τόσο κάτω ώστε να μη φτάνει το χέρι Του.

Και δε ζητά προϋποθέσεις βαριές. Δε ζητά άψογη θρησκευτικότητα, ούτε εντυπωσιακό ζήλο, ούτε ένα εκτενές βιογραφικό αρετών. *«Πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα Κυρίου σωθήσεται»* (Ρωμ. 10, 13). Μια επίκληση αρκεί, ένα ψέλλισμα εμπιστοσύνης μέσα από τα χαλάσματα. Οι βασανιζόμενοι των Γεργεσηνών δεν πρόλαβαν καν να ζητήσουν τη θεραπεία τους, βγήκαν κραυγάζοντας εχθρικά, κι όμως θεραπεύτηκαν. Η ελάχιστη αυτή παραχώρηση, το να αφεθείς, αποδεικνύεται ενίοτε το δυσκολότερο όλων.

Σκέφτομαι συχνά εκείνον τον δρόμο που κανείς δεν μπορούσε να διαβεί, όπως σημειώνει ο ευαγγελιστής. Κάθε ζωή έχει ένα τέτοιο μονοπάτι, ένα σημείο που το παρακάμπτουμε χρόνια, γιατί εκεί φωλιάζει κάτι που φοβόμαστε να αντικρίσουμε. Ο Χριστός των Γεργεσηνών είναι Εκείνος που δεν παρακάμπτει. Πηγαίνει ίσια εκεί, στο απαγορευμένο σημείο, ανάμεσα στους τάφους, εκεί που η λογική λέει «μην

πλησιάζεις». Και η δίοδος ανοίγει ξανά, κάποτε αθόρυβα, με τον τρόπο που ξημερώνει μέσα σε ομίχλη, όπου σιγά σιγά διακρίνεις πάλι τα πράγματα. Ίσως έτσι να αρχίζει, τις περισσότερες φορές, η δική μας έξοδος από τα ταφικά σκοτάδια.

Επιτρέπεται η αναδημοσίευση με την προϋπόθεση αναφοράς του ονόματος του συγγραφέα, Επισκόπου Μελιτηνής Μαξίμου Παφίλη.

[1] Herbert Lockyer, *All the Miracles of the Bible* (Grand Rapids: Zondervan, 1961), 187: “Such demonic possession, however, cannot take place without the consent of the human will… In the high places of the soul, the rightful Lord and Owner is cast from His seat and a usurper takes His place.” URL: https://www.google.fi/books/edition/All_the_Miracles_of_the_Bible/wZwTh2-WIb0C?hl=el&gbpv=1

[2] Ιωάννου Χρυσοστόμου, Τὰ Εὑρισκόμενα Πάντα, ἐν *Patrologiae Cursus Completus: Series Graeca*, επιμ. Jacques-Paul Migne, τ. 49 (Paris: J.-P. Migne, 1859), στήλ. 253–256: «Ἀπήντησαν τῷ Χριστῷ δαιμονιζόμενοί τινες ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν οἱ δαίμονες ἐπιτρέψαι αὐτοῖς εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων εἰσελθεῖν… πρὸς δὲ σὲ ἀεὶ πόλεμος ἄσπονδος καὶ ἀκήρυκτός ἐστι μάχη, καὶ ἔχθρα ἀθάνατος». URL: https://www.google.fi/books/edition/Patrologiae_cursus_completus_seu_bibliot/iwX97RLCzLQ